

Ammattien välinen yhteistyöosaaminen

ja sen arviointi sosiaali- ja terveysaloilla

Carita Hand & Eija Raatikainen

Metropolian julkaisut

Hyvissä handuissa himassa
Metropolian verkkosivuilla

© Metropolia Ammattikorkeakoulu 2022

Julkaisija: Metropolia Ammattikorkeakoulu

Kirjoittajat: Carita Hand & Eija Raatikainen

Ulkoasu ja kuvitukset:

Anna Sarkama-Antila, Graafinen suunnittelu Oy Peippo

Metropolia Ammattikorkeakoulun julkaisuja

TAITO-sarja 89

Helsinki 2022

ISBN 978-952-328-330-5 (pdf)

ISSN 2669-8021 (pdf)

Tämä tuotos on lisensoitu [Creative Commons Nimeä-EiKaupallinen-JaaSamoin 4.0 Kansainvälinen](#) -lisenssillä pois lukien julkaisussa olevat kuvat ja grafiikka.

Julkaisu on tuotettu osana Hyvissä handuissa himassa -hanketta, jota rahoittivat Euroopan sosiaalirahasto ja Hämeen ELY-keskus. Hankkeen tavoitteena oli vahvistaa sote-alan ammattikorkeakouluopiskelijoiden moniammatillista ja -alaista työelämäosaamista ja verkostoissa toimimista sekä sujuvoittaa opintojen suorittamista ja siirtymistä työelämään. Hanketta toteuttivat Metropolia Ammattikorkeakoulu, Helsingin kaupungin Itäinen kotihoito ja Stadin ammatti- ja aikuisopisto. Hanketta toteutettiin vuosina 2019–2022.

 Metropolia

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

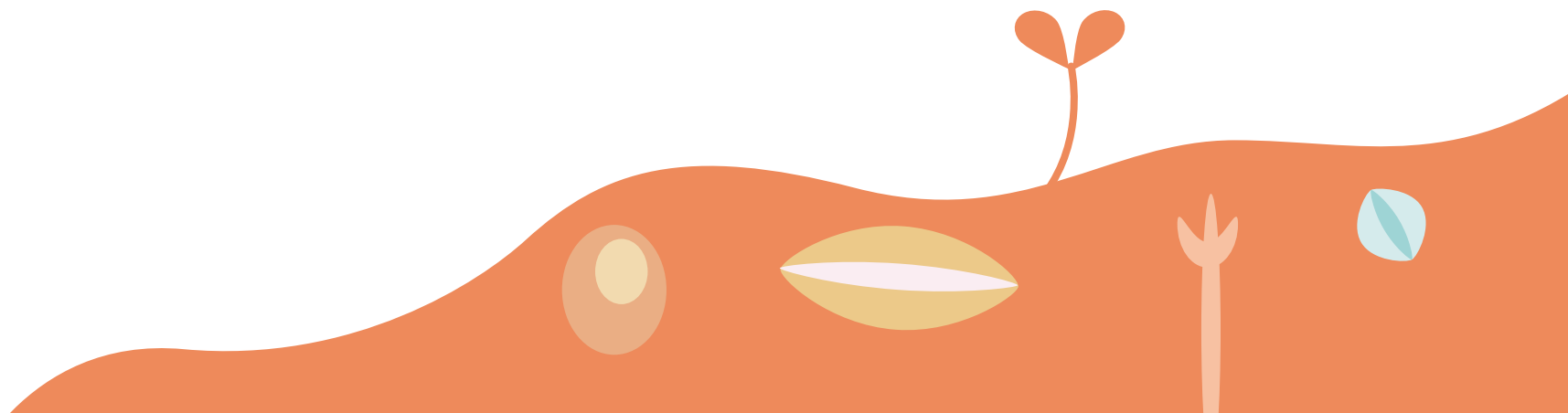
Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

SISÄLLYSLUETTELO

Johdanto	4
Osaamisvaatimukset monialaisessa tiimiharjoittelussa ..	6
Osaamisen kerryttämistä monialaisessa tiimiharjoittelussa	7
Osaamisen kehittyminen monialaisessa tiimiharjoittelussa	8
Osaamisen elementit ammattien välisessä yhteistyössä	9
Geneerinen osaaminen	10
Ihmislähtöinen osaaminen.....	11
Konsultatiivinen osaaminen	12
Kumppanuusosaaminen.....	13

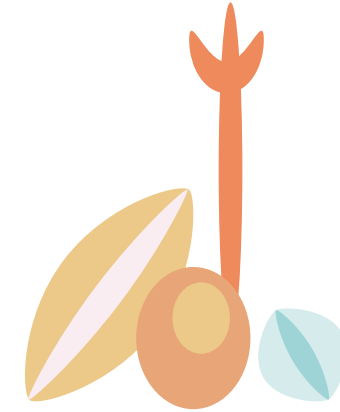
Osaamisen arviointi	14
Monialaisen yhteistyöosaamisen arviointi	15
Arviointikehikko	17
Arviointikehikon käyttö	21
Ammattien välinen yhteistyöosaaminen vahvistuu yhdessä tekemällä	23
Lähteet	24

JOHDANTO

Sosiaali- ja terveysalalla on käynnissä työn murros. Murros kohti uudenlaista ja monipuolisempaa työn maailmaa, joka muuttaa työtehtäviä, toimintatapoja ja työn organisointia. (Kuntatyönantajat 2019.) Se edellyttää monitoimijaista yhteistyötä, johon harjaannutaan yhdessä oppimalla jo koulutuksen aikana (Mönkkönen & Kekoni 2020).

Käytämme tässä julkaisussa monitoimijaisesta yhteistyöstä käsitettä **yhteistyöosaaminen**, jolla tarkoitamme sellaista laajempaa osaamista, jota tarvitaan monialaisissa alati muuttuvissa työryhmissä (erilaisissa tiimeissä, projekteissa ja verkostoissa) toimiessa. Yhteistyöosaamisen keskeisiä osa-alueita ovat: **geneerinen, ihmislähtöinen, kumppanuus- ja konsultatiivinen osaaminen**. Haluamme kuitenkin tuoda esille, että osaamiset painottuvat eri tavoin eri konteksteissa ja työryhmissä. Kaiken ammatillisen toimimisen lähtökohtana on kyseisen alan vahva substanssiosaaminen. Uskomme, että tässä tekstissä esiteltävät hankkeen myötä valikoituneet monialaisen ja -ammatillisen työn ja ammattien välisen yhteistyön osaamisen painopisteet edistävät osaltaan tulevaisuuden verkostoitunutta, muutosaltista ja dynaamista sote alan työtä.

Monialaisuus voidaan nähdä neljän osa-alueen kautta:

1. **ammatillinen osaaminen**, jossa tuleva asiantuntija on kehityshakuinen ja haluaa asettaa itselleen vaativia tavoitteita ja oppia uutta
2. **henkilökohtainen osaaminen**, jota ohjaa arvopohjainen itseohjautuvuus
3. **kommunikatiivinen osaaminen**, johon sisältyvät yhteistyökyky, vuorovaikutustaidot, rajoja ylittävä ja monipuolinen sisällöllinen osaaminen
4. **strateginen osaaminen**, joka pitää sisällään ymmärryksen toimintaympäristöstä, toiminnan tavoitteista sekä monialaisesta yhteistyöstä toimintamuotona (Jalava & Virtanen 2000).

Käytämme tässä julkaisussa käsitettä **monialaisuus**. Monialaisuudessa on kyse usean eri alan ja toimijan välisestä osaamisesta unohtamatta asiakasta ja hänen läheisiään. Samankaltaisia käsitteitä käytetään hieman eri vivahtein lainsäädännössä ja ammattikäytännöissä. Lähikäsitteitä ovat moniammatillisuus, monitoimijuus, monitieteisyys tai moniasiantuntijuus. (Ks. Mönkkönen & Kekoni 2020.) Tässä julkaisussa monialaisuus-käsitteen valinta perustuu Metropolia ammattikorkeakoulun monialaiseen oppimistoimintaan (Pakarinen, Rautiola & Sitovirta 2021) sekä hankkeen tavoitteisiin.

Tässä julkaisussa yhteistyöosaamisessa tarvittavat **geneerinen osaaminen, ihmislähtöinen osaaminen, konsultatiivinen osaaminen ja kumppanuusosaaminen** kietoutuvat yhteen edistäen monialaisesti tehtävää ammattien välistä yhteistyötä. Nämä osaamisalueet

sisältyvät jo moneen eri tutkintoon ja koulutukseen, mutta tässä julkaisussa pysähdytään pohtimaan niiden merkitystä ammattien välisen yhteistyön näkökulmasta. Sujuvan yhteistyön kannalta on tärkeää ymmärtää ja kunnioittaa eri ammatillisten näkökulmia, jotta työn tulokset ovat asiakkaan/potilaan näkökulmasta tarkoituksenmukaisia (ks. Loura ym. 2021.) Yhteistyön merkitykseen hoidon tulosten ja laadun parantamiseksi on kiinnitetty huomiota jo pitkään (WHO 2010). Tähän julkaisuun tehdyt yhteistyöosaamisen osaamisalueet perustuvat seuraaviin:

- Metropolia Ammattikorkeakoulun eri tutkintojen opiskelijoiden tuottamiin osaamiskuvauksiin Hyvissä handuissa himassa toteutetun monialaisen tiimiharjoittelun aikana
- sote-alan työtä ja osaamista käsittelevään kirjallisuuteen ja tutkimuksiin
- monialaisen hankkeen projektityöntekijöiden väliseen yhteiskehittelyyn hankeverkoston kanssa
- hankkeelle asetettuihin tavoitteisiin.

Metropolia Ammattikorkeakoulussa opiskelevat sosiaali- ja terveysalan opiskelijat ovat **harjoitelleet monialaisesti kotihoitoympäristössä** jo muutaman vuoden ajan. Monialaisuuden perusta on yhteisessä tavoitteessa sekä tarvittavassa osaamisessa ja kyvykkyydessä (Pakarinen, Rautiola & Sitovirta 2021). **Harjoittelun toteutus** on poikennut perinteisestä oppipoika-kisälli-harjoittelusta

siten, että opiskelijat ovat vastanneet lähes itsenäisesti työparina ja tiiminä heille kumppaniksi lupautuneesta kotihoidon asiakkaasta ja niistä tehtävistä, joita tämä kumppanuus on tuonut mukanaan. Opiskelijoiden palautteiden perusteella havaittiin, että tällainen monialainen harjoittelu tuottaa paljon sellaista yhteistyössä tarvittavaa osaamista, jota ei osattu etukäteen ajatella mutta joka on asiakkaan olevan ihmisen ja tulevassa ammatissa toimimisen kannalta tärkeää.

Ammattien välinen yhteistyöosaamisen jäsenyys on hyödynnettävissä myös **muissa** kuin kotihoidon **ympäristöissä**, edistäen joustavaa ja kestäväää ammattien välistä yhteistyötä.

Tähän teoksen tuottamiseen ovat osallistuneet palautetta antamalla monet eri tahot: Metropolia Ammattikorkeakoulun Hymy-kylässä sekä hankkeessa toimineet opiskelijat, hankkeen projektiryhmän jäsenet ja kumppaniorganisaation henkilökunta (kotihoito), sote-alan eri tutkintojen opettajat, Asiakaslähtöiset terveys- ja hyvinvointipalvelut -innovaatiokeskittymän innovaatiojohtaja, kielen ja viestinnän asiantuntijat sekä hankkeen ohjausryhmä.

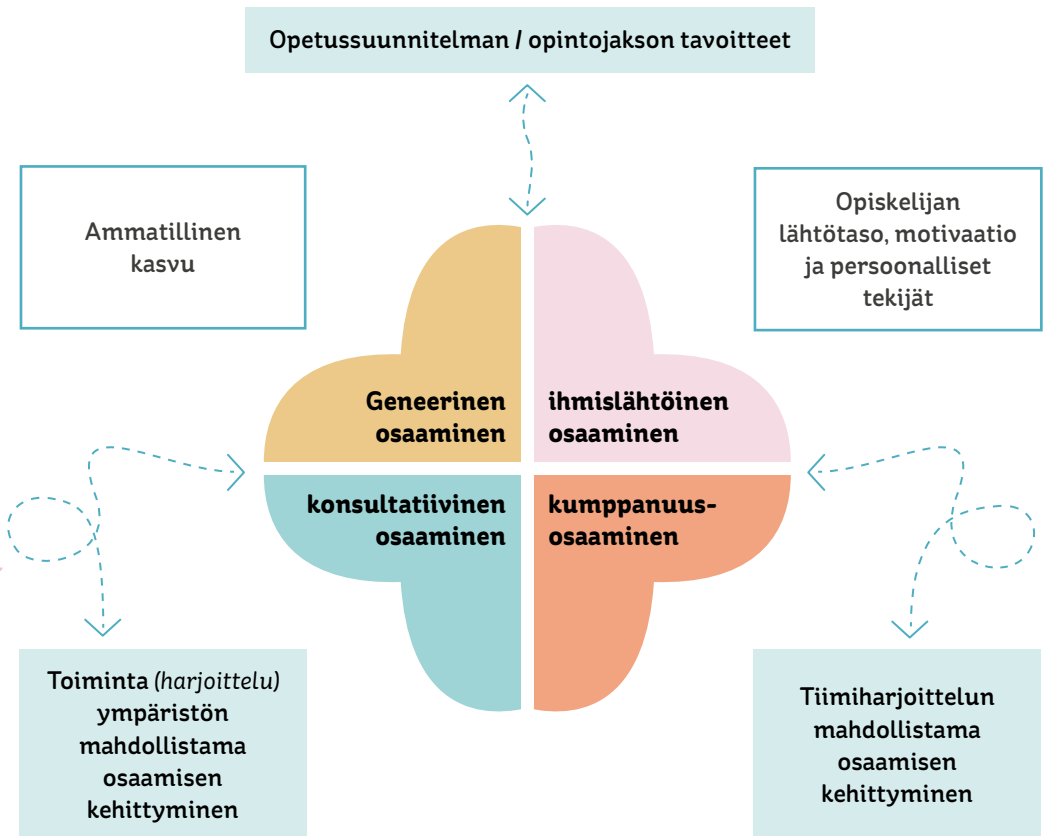
OSAAMISVAATIMUKSET MONIALAISISSA TIIMIHARJOITTELUSSA

Sosiaali- ja terveysalan ammattilainen tulee osata tunnistaa ja johtaa omaa osaamistaan (Backman ym. 2021). Myös ammattieettisissä ohjeistuksissa tuodaan esille ammattilaisen velvollisuus ylläpitää ammattitaitoaan ja osaamistaan sekä tehdä työtä ammattieettisesti kestävällä tavalla (esim. Heikkinen [toim.] 2017). Ammatti-identiteetin rinnalla puhutaan myös osaamisidentiteetistä, jolla tarkoitetaan kykyä tunnistaa karttuvaa osaamistaan muuttuvassa työelämässä (Halonen ym. 2020). Osaamisen tunnistaminen ja oman osaamisen kehittäminen edellyttävät oikea-aikaista arviointia ja palautetta. Opiskelijan osaaminen kehittyy moninaisissa formaaleissa ja informaaleissa ympäristöissä opintojen aikana.

Metropoliassa toteutettavassa **monialaisessa tiimiharjoittelussa** eri tutkinnoista koostuva opiskelijajoukko on opintojensa eri vaiheessa. Heillä on tutkintokohtainen opetussuunnitelma ja harjoitteluun liittyvä opintojakso ja sille asetetut tavoitteet, jotka ohjaavat osaamisen kehittymistä. Tavoitteet tulee täytyä harjoittelun päätyttyä. Opiskelijan opintojen vaihe, aiemmin kertynyt osaaminen ja kokemukset, opiskelijan osaamisen lähtötaso, verkostot sekä asenne ja kiinnostus uuden oppimista kohtaan vaikuttavat oppimiseen, oppimistuloksiin ja osaamisen kehittymiseen. Tämä lisäksi harjoittelussa korostuvat vahvasti yhteistyöosaamiseen liittyvät tekijät (kuvio 1).

Kuvio 1. Opiskelijan oppimiskonteksti monialaisessa tiimiharjoittelussa

OSAAMISEN KERRYTTÄMISTÄ MONIALAISISSA TIIMIHARJOITTELUSSA

Monialaisessa tiimiharjoittelussa (ks. Heitto & Kekäläinen 2022) yhteistyöosaamisen rakentumista ja vahvistumista voidaan kuvata seuraavan käytännön esimerkin avulla.

Monialaisessa tiimiharjoittelussa sairaanhoitaja- ja geronomiopiskelija muodostivat työparin. He alkoivat kumppaniksi henkilölle, joka oli aivotapahtuman seurauksena halvaantunut. Iäkäs henkilö oli ennen sairastumistaan ollut sosiaalisesti hyvin aktiivinen, ja hänellä oli paljon kodin ulkopuolisia harrastuksia. Sairastumisen myötä hän masentui ja kiinnostus ulkopuolisia asioita ja ihmisiä kohtaan hävisi. Päivät kuluivat sängyssä maaten tai pyörätuolissa istuen, lähinnä ikkunasta ulos katsoen.

Sairanhoitajaopiskelijalle oli kertynyt osaamista aivotapahtuman syistä ja seurauksista ja siihen liittyvistä hoito- ja kuntoutusmenetelmistä sekä ergonomiasta. Geronomiopiskelijalla oli hyvä käsitys ikäihmisen elämän ja arjen kokonaistilanteesta ja tietoa erilaisista palveluista. Kumpikin opiskelija oli kuitenkin hieman epävarma siitä, mitä toimintakyvyn edistämisen menetelmiä voisi käyttää asiakkaan hyväksi ja miten niiden vaikuttavuutta olisi parasta arvioida.

Hyödyntämällä omaa osaamistaan yhteistyössä ikäihmisen ja hänen läheistensä kanssa (ihmislähtöinen ja kumppanuusosaaminen) ja konsultoimalla muiden tutkintojen opiskelijoita, erityisesti toimintaterapia- ja fysioterapiaopiskelijoita (konsultatiivinen osaaminen), opiskelijapari pystyi harjoittelunsa aikana tunnistamaan ikäihmisen kanssa toimiessaan sellaisia menetelmiä ja keinoja, joiden avulla ikäihmisen elämänusko ja kunto alkoivat pikkuhiljaa kohentua. Hän kiinnostui mm. ulkopuolisesta maailmasta ja alkoi tehdä omaa kuntoutumistaan edistäviä harjoitteita, joita piti aiemmin merkityksettöminä.

Opiskelijoiden oma asiantuntijuusalue kirkastui toiminnan aikana ja heidän uskonsa omaan osaamiseensa ja kykyihinsä vahvistui. Viikoittaiset, laajemmassa moniammatillisessa tiimissä käydyt keskustelut, joissa olivat mukana myös ohjaajat työelämästä ja oppilaitoksesta, syvensivät ja laajensivat opiskelijoiden osaamista ja antoivat uusia näkökulmia asiakkaan tilanteeseen. Keskustelujen kautta opiskelijat löysivät myös uusia keinoja oman ammattitaitonsa ja työnsä kehittämiseksi.

Harjoitteluympäristö ja sen luomat oppimisen mahdollisuudet ja esteet sekä siellä olevat ihmissuhteet ovat opiskelijalle tärkeitä. Monialaisesti toteutettavassa harjoittelussa asiakastyö, onnistunut työparityöskentely ja osaamisen jakaminen ovat keskeisiä oppimiseen vaikuttavia asioita, jotka edistävät yhteistyötä ja helpottavat yhdessä työskentelyä.

Tästä voit lukea lisää Mari Heiton ja Kaija Kekäläisen julkaisusta Hyvissä handuissa! Käsikirja monialaiseen tiimiharjoitteluun sosiaali- ja terveysalalla

OSAAMISEN KEHITTYMINEN MONIALAISISSA TIIMIHARJOITTELUSSA

Monialaisen tiimiharjoittelun onnistumisen kannalta on keskeistä, että opiskelija kykenee soveltamaan omaa ja muiden tietämystä ja osaamista. Osaaminen kehittyy monialaisessa harjoittelussa:

- kahdessa eri tutkinnossa opiskelevan opiskelijan keskinäisestä **parityöskentelystä**
- usean **eri tutkinto-opiskelijoiden tiimissä** toimimisesta
- ohjaavien opettajien kanssa käytävistä **ohjaus- ja palautekeskusteluista**
- **työelämäohjaajien** antamasta ohjauksesta.
- Harjoittelussa **ennakoidaan** asioita, **tunnistetaan** (kotihoidon) asiakkaiden ja ympäristön hiljaisia signaaleja, toimitaan eettisesti, ajatellaan kriittisesti sekä asetetaan toiminnalle tavoitteita.

Monialaisessa tiimiharjoittelussa, toimittaessa kumppanina olevan asiakkaan ja hänen läheistensä kanssa, tarvitaan kykyä analysoida monimutkaisia toisiinsa liittyviä asioita, joiden avulla voidaan vaikuttaa asiakkaana olevan ihmisen hyvinvointiin, elämänlaatuun ja terveyteen niin, että tehdyt ratkaisut vahvistavat asiakkaan terveyttä, osallisuutta ja toimijuutta. Harjoittelu edellyttää opiskelijalta kykyä sopeutua uusiin tilanteisiin ja sietää painetta, hyödyntää haasteita ja ottaa vastuuta asioista sekä saattaa tehtävät loppuun. Se edellyttää myös vuorovaikutustaitoja: kykyä

antaa ja vastaanottaa rakentavaa palautetta. Toisen harjoittelussa olevan työntekijän tai ohjaajan rohkaisu ja auttaminen, motivointi ja aktiivinen viestintä edesauttavat harjoittelussa tehtävää yhteistyötä ja itsensä johtamistaidot ja hyvä itsetuntemus ovat edellytyksenä harjoittelussa menestymiselle (Wigle ym. 2018).

Opiskelijan osaamiseen vaikuttavat kaikki se, mitä hän on aikaisemmin kokenut ja oppinut, sekä se, millainen hän on ihmisenä. Wiglen ym. (2018) mukaan monialaisessa harjoittelussa opiskelija kehitetään omaa henkilökohtaista osaamistaan ja kykyjään (capacity). Ne liittyvät opiskelijan itsetuntemuksen ja itsereflektoinnin kehittämiseen sekä luottamukseen siitä, että on mahdollista voimaantua, kasvaa ja vaikuttaa omiin kehittymistavoitteisiinsa (Wigle ym. 2018). Kehittyminen ei ole mahdollista, jos ei ole kiinnostusta ja uskallusta toteuttaa asioita uudella tavalla.

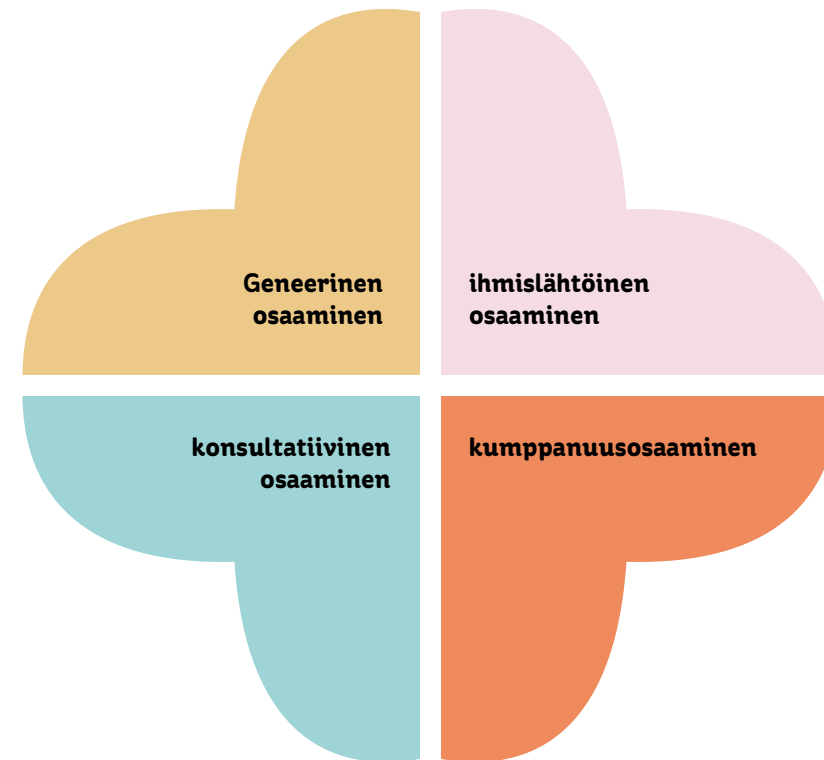

OSAAMISEN ELEMENTIT AMMATTIEN VÄLISESSÄ YHTEISTYÖSSÄ

Asiantuntijuus nähdään yhteiskunnassamme aikaisempaan dialogisemmin, mikä tarkoittaa tiiviimpää suhdetta eri toimijoihin ja asiantuntijatiedon rakentamista yhdessä paitsi muiden alojen ammattilaisten myös asiakkaan tai potilaan kanssa. (Mönkkönen & Kekoni 2020). Työelämän monimuotoistuksessa, verkostoituessa ja e-palveluiden lisääntyessä myös tiedon, informaation ja verkostojen määrä kasvaa ja työ- ja toimintaympäristö laajenee ja globalisoituu entisestään. Vahvan ammattialojen välisen osaamisen lisäksi tarvitaan osaamista siihen, kuinka hallita monialaisuutta. (Opetushallitus 2019.)

Geneerinen-, ihmislähtöinen-, konsultatiivinen ja kumppanuusosaaminen ovat ammattien välisen yhteistyöosaamisen keskeisiä alueita (kuvio 2). Edellä mainitut osaamiset painottuvat eri tavoin eri työympäristöissä tilannekohtaisesti, riippuen asiakkaasta, työtiimistä, verkostosta ja työn luonteesta sekä työtehtävien kestosta (esim. projektityö). **Keskiössä on ajatus siitä, että edellä mainitut osaamisen osa-alueet luovat perustan onnistuneelle ammattien ja alojen väliselle yhteistyölle.** Ilman ammattien välistä yhteistyöosaamista työ saattaa muotoutua yksin tehtäväksi työksi. Tarvitaan osaamista yhteistyöhön ja toimimiseen muiden alojen edustajien kanssa. Samaan aikaan tarvitaan kykyä toimia asiakkaan laajan verkoston, globaalin toimintaympäristön sekä lokaalien toimijoiden verkostossa. Edellä esille tuodut osaamiskuvaukset voivat osaltaan olla jäsentämässä tämän hetkistä ja tulevaisuuden sosiaali- ja terveysalan työ- ja toimintaympäristöä.

Kuvio 2. Ammattien välisen yhteistyöosaamisen osa-alueet

GENEERINEN OSAAMINEN

Geneerinen osaamisella tarkoitetaan laaja-alaisia oppimisen ja osaamisen perustana olevia kognitiivisia- ja metataitoja sekä ominaisuuksia, joita tarvitaan yleensäkin työssä ja elämässä. Niihin linkittyvät myös kehittämistaidot. Myös tahto voidaan tietojen ja taitojen lisäksi liittää osaksi geneeristä osaamista. Tahtoa tarvitaan, sillä se auttaa selviytymään haastavistakin tehtävistä (Hyytinen ym. 2021). Opetushallituksen raportissa (2019) nähdään tärkeimmäksi seuraavat tulevaisuudessa (2035) tarvittavat geneeriset osaamiset:

- kestävän kehityksen periaatteiden tuntemus
- vuorovaikutus-, viestintä- ja kommunikointitaidot
- ongelmanratkaisutaidot ja luovuus
- oppimiskyky
- monikulttuurisuustaidot
- kokonaisuuksien hallinta
- itseohjautuvuus
- eettisyys
- tiedon hallinta- ja analysointitaidot.

Edellisten lisäksi kaikkia sosiaali- ja terveysalan ammatteja koskeviksi yhteisiksi asiantuntijataidoiksi (mm. Kangasniemi ym. 2018; Hyytinen ym. 2021) on lisäksi kuvattu:

- kriittinen ajattelu
- oman toiminnan säätely
- tietolähteiden arviointi
- kyky perustella toimintaansa.

Ne ovat avainasemassa korkeakouluopiskelijoiden oppimisessa ja koulutusalaakohtaisen asiantuntijuuden rakentumisessa (Kangasniemi ym. 2018; Hyytinen ym. 2021). Sosiaali- ja terveysalalla eri alojen osaamisen ytimen muodostaa kuitenkin ammattialakohtainen substanssiosaaminen (Kangasniemi ym. 2018).

Kehittämisoosaaminen nivoutuu osaksi geneeristä osaamista, ja sitä tarvitaan palveluiden ja työn kehittämisessä. Siinä huomioidaan asiakkaiden tarpeista käsin nousevat kehittämiskohteet, joihin etsitään ratkaisua hyödyntäen eri alojen osaamista. **Tulevaisuudessa ammattilaisten** osaaminen kytkeytyy suoraan työelämän uudistamiseen

(Pitkänen ym. 2019). Esimerkiksi SOTETIE-hankeessa laaditut yksityiskohtaiset kehittämisoosaamisen kuvaukset sisältävät tutkimus- ja kehittämisoosaamisen, robotiikka- ja digitalisaatio-osaamisen, vaikuttavuus-, kustannus- ja laatu-tietoisuusosaamisen, kestävän kehityksen osaamisen ja viestintäosaamisen (Leinonen & Lintula 2021).

Geneeristen taitojen yhteydessä puhutaan myös **laaja-alaisista taidoista** ja esimerkiksi transversaalista taidoista. Ne voidaan luokitella yksilön luonteen ja ajattelun taidoiksi sekä tunne-, yhteistyö- ja vuorovaikutustaidoiksi (ks.alla). On myös muita luokitteluja (ks. Goggin 2019). Luonteen taitoja ovat esimerkiksi motivaatio, itsesäätely, sinnikkyys, uteliaisuus, toiveikkaus, luovuus, innokkuus ja periksiantamattomuus. Ajattelun taidot muodostuvat kriittisestä ja analyyttisestä ajattelusta, aloitteiden tekemisestä, systeemiajattelusta, tiedonhankinnasta ja tiedonhallinnasta ja luovasta ongelmanratkaisukyvyistä. Tunne-, yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot taas liittyvät vuorovaikutusosaamiseen (Euroopan komissio 2012; 2013; Heckman & Kautz 2012; Raatikainen & Rantala-Nenonen 2021).

Vahvan ammattialakohtaisen substanssiosaamisen lisäksi työelämässä tarvitaan laaja-alaista osaamista ja halua oppia koko ajan lisää.”

IHMISSLÄHTÖINEN OSAAMINEN

Ihmislähtöisyys on asiakaslähtöisyyttä laajempi käsite. Siinä tarkastelun kohteena eivät ole vain yksilö ja hänen terveydentilansa ja hyvinvointinsa, vaan laajasti hänen perheensä, kulttuurinsa ja yhteisönsä. Ihmislähtöisessä toiminnassa pyritään yhdessä kehittämään parempaa toimintaa ottamalla huomioon kaikkien toimijoiden ja asiaan vaikuttavien tekijöiden näkökulmat.

Ihmislähtöisyydestä puhutaan, kun ihminen otetaan tasavertaisena toimijana mukaan toimintaan ja hänet nähdään oman elämänsä ja palveluiden käytön asiantuntijana. Sen lisäksi, että ihmislähtöisyys lähtee jokaisesta ihmisestä yksilönä, se kattaa yhteisöjen toiminnan ja varmistaa kaikessa yhteiskunnallisen edun ja toimivuuden. Sillä pyritään kaikille parempaan elämään jatkuvan ja kestäväen kehityksen kautta (WHO 2016). Ihmislähtöisyys edellyttää kykyä asettua toisen ihmisen asemaan ja löytää yhdessä juuri hänen elämänsä parhaiten sopivat ratkaisut niin, että ne vahvistavat hänen osallisuuttaan ja toimijuuttaan.

Ihmislähtöinen osaaminen nivoutuu **asiakaslähtöiseen osaamiseen**. Ihmislähtöisessä osaamisessa yksilön ihmisarvon kunnioittaminen ja itsenäisyyden tukeminen ovat toiminnan perusta, ja yksilön tarpeet, mieltymykset ja tavoitteet ovat auttamisen lähtökohtana (Coyne ym. 2018). Eri tietoperustasta riippuen ihmislähtöisen osaamisen tarkastelussa painottuu ihmisen toimintakyky, fyysinen

ja psyykinen terveys, osallisuuden vahvistaminen, taloudellinen turva tai hyvä hoito ja arki. Kaiken tehtävän työn keskiössä ovat eettiset periaatteet ja lainsäädännölliset tekijät, jotka ohjaavat sosiaali- ja terveysalalla ammatillista toimintaa.

Eettiset tilanteet voivat olla haastavia ja monimutkaisia. Siksi tarvitaan sensitiivisyyttä, herkkyyttä ja ammatillista empatiaa (Raatikainen, Rauhala & Mäenpää 2020), ja tilanteissa tulee huomioida toiminnan taustalla olevat päätökset/ratkaisut ja niiden vaikutukset. (Hägg ym. 2007.) Erialaisten ihmisten kanssa työskenneltäessä korostuvat lisäksi kulttuurien tuntemus, suvaitsevaisuus ja turvallisuuteen liittyvät asiat (Widge ym. 2018).

Ihmislähtöisyys edellyttää kykyä asettua toisen ihmisen asemaan.”

KONSULTATIIVINEN OSAAMINEN

Konsultaatio-termiä käytetään yleensä, kun puhutaan ammattilaisten välisestä asiantuntijakeskusteluista ja -avuista, mutta sillä voidaan viitata myös neuvon kysymiseen (Pirilä & Valtonen 2021). **Konsultaatio** on perinteisesti ollut luonteeltaan kertaluonteista, ja se on käynnistynyt konsultaatiopyynnöllä. Konsultaatiota voi tapahtua kokeneempien tai muiden ammattiryhmien osaajien tai kokonaan toisen ammattialan edustajan välillä, kun halutaan löytää neuvoa kysymällä ratkaisuehdotuksia ja uusia näkökulmia johonkin käsillä olevaan ongelmaan. (Louhimo 2019; Puutio & Kyryri 2015.)

Onnistunut konsultaatio perustuu myönteiselle asenteelle ja kuuntelulle, kun tehdään yhdessä töitä.”

Konsultatiivisella toimintatavalla tarkoitetaan moniammatillisesti lähestyvää, tutkivaa ja asiakaslähtöisesti ohjautuvaa vuorovaikutteista suhtautumista asiakkaan tilanteen selvittämiseen. Konsultaatio mahdollistuu siten, että eri alojen osaajat (työntekijät) tunnistavat muiden ammattilaisen osaamisen ja osaavat tilanteen niin vaatiessa kääntyä heidän asiantuntemuksensa puoleen. Keskeistä on keskustelun perustuminen tasavertaiseen ja herkkään dialogiin. (Pirilä & Valtonen 2021.)

Onnistuneen konsultaatiotilanteen kannalta keskeistä on tilanteeseen osallistuvien myönteinen asenne ja suhtautuminen yhdessä työskentelyyn, tiedon jakamiseen ja yhteiseen tiedon muodostukseen. Keskeistä on konsultin halu auttaa ja jakaa tietoa, taitoa ja osaamistaan konsultoivan tahon auttamiseksi ja palvelemiseksi tuomalla ulkopuolisen näkökulman käsillä olevan tilanteen ratkaisemiseksi ja jäsentämällä sitä yhdessä muiden osallistujien kanssa. (Iivari ym. 2019; Tokola & Hyyppä 2004.) Tilanteeseen osallistuvilta vaaditaan herkkää kuuntelemisen ja kuulemisen taitoa, toisten tarpeiden tunnistamista ja kykyä tuoda näkyväksi omaa osaamistaan tasavertaisena toimijana muiden kanssa (Dinnebeil ym. 2009).

Opiskelijan näkökulmasta konsultatiiviseen toimintaan osallistuminen synnyttää uudenlaista työelämäosaamista vahvistaen opiskelijan moniammatillista tiimityöosaamista ja verkostoissa toimimisen taitoa. Toimiessaan tiimin jäsenenä hän oppii huomioimaan ja vertailemaan muiden osallistujien ideoita ja ratkaisuvaihtoehtoja sekä perustelevaan omia ratkaisujaan erilaisissa tilanteissa. Tilanteeseen osallistuminen kehittää opiskelijan kykyä rakentaa synteesejä ja ratkaisuehdotuksia asiakaslähtöisesti yhdessä muiden kanssa. (Roush & Smith 1997.)

Konsultatiivinen toimintatapa kehittää opiskelijan abstraktia ajattelua, ongelmanratkaisukykyä, tulkintataitoja, synteessin tekemistä sekä erilaisten ideoiden ja ratkaisujen vertailua. Jotta opiskelija pystyy konsultoimaan ja olemaan konsultoitavana, hänen tulee kyetä **tunnistamaan ja hyödyntämään oman ammattialansa osaamista** tilanteissa, joissa arvioidaan ihmisten terveyttä, toimintakykyä, hoivan ja hoidon ja/tai kuntoutuksen tarvetta ja pyritään vastaamaan niihin eri tavoin. (Pirilä & Valtonen 2021.)

KUMPPANUUSOSAAMINEN

Kumppanuusosaamisella tarkoitetaan tässä julkaisussa monialaista ja monitieteistä näkökulmaa, jota sosiaali- ja terveysalalla tarvitaan ihmisten tarpeisiin vastaamiseksi. Tässä huomioidaan sekä eri tutkintojen ja ammattiryhmien edustajat että myös tukea ja apua tarvitseva ihminen, hänen lähipiirinsä sekä muu ympäristö ja verkostot, jotka ovat hänen elämässään tukena ja apuna.

(ks. Elomaa-Krapu 2021)

Kumppanuusosaamisessa jaetaan osaamista laajasti eri toimijoiden kesken tarkoituksena auttaa ihmistä hänen hyvinvointiinsa liittyvissä asioissa. Sosiaali- ja terveysalalla moniammatilliseen tiimiin kuuluu yleensä hoitotyön, sosiaalialan, farmasia-alan sekä kuntoutusalan ammattilaisia ja lääkäreitä. Lisäksi yhteistyötä tehdään kolmannen ja neljännen sektorin toimijoiden kanssa ja tarvittaessa konsultoidaan muita tahoja. Kotihoidossa moniammatillinen yhteistyö todentuu arjessa hoitoneuvotteluina ja palavereina sekä konsultoimalla (Ikonen 2015).

Monialaisessa tiimiharjoittelussa (ks. Heitto & Kekäläinen 2022) yhteistyö eri tutkintojen opiskelijoiden, harjoittelupaikan tiimin, asiakkaiden ja heidän läheistensä kanssa toteutuu osallistuvalla, yhteistoiminnallisella ja koordinoivalla tavalla, jossa yhdistyvät teoria, käytäntö ja kokemustieto.

Monialaisessa tiimiharjoittelussa kumppanuusosaamisen edellytyksenä on, että

- suunnitellaan, toteutetaan ja arvioidaan yhdessä asiakkaan kanssa hänelle parhaita ratkaisuja ja palveluita
- ymmärretään tiimityön keskeiset periaatteet ja ryhmäprosessit, jotta voidaan toimia yhdessä: koetaan yhteenkuuluvuuden tunnetta, luotetaan, kuunnellaan, arvostetaan, ollaan avoimia yhteistyölle ja annetaan sille aikaa
- viestitään ja jaetaan asioita
- ratkaistaan yhdessä monialaisuuteen liittyviä haasteita
- ymmärretään oma ja muiden roolit ja tehtävät, jolloin voidaan parhaiten vastata asiakkaan tarpeisiin.

(Sangaleti ym. 2017.)

Kumppanuus on tavoitteellista toimintaa, kaikkien arvostamista ja kykyä tehdä yhteistyötä.”

OSAAMISEN ARVIOINTI

Osaamisen arviointi antaa opiskelijalle tietoa osaamisen tasosta sekä kehittää itsearviointia. Arvioinnilla varmistetaan, että opiskelijan osaaminen vastaa sitä osaamista, joka on tarkoitus saavuttaa tutkinnon tai koulutuksen perusteella (Opetushallitus 2021).

Monialaisessa tiimiharjoittelussa arviointi suhteutuu niihin tavoitteisiin, jotka sille on asetettu. Arvioinnilla tuetaan, varmistetaan ja mitataan tavoitteiden saavuttamista (Marttila-Tornio 2020). Ydinkysymys tiimiharjoittelun arvioinnissa on, mikä on keskeistä ja riittävää osaamista suhteessa tavoitteisiin ja millaisin välinein sitä voidaan tunnistaa, todentaa ja rakentaa.

Monialaisen tiimiharjoittelun arviointi edellyttää selkeitä arviointimenetelmiä ja selkeitä tavoitteita arvioida sekä yksin, parin kanssa että ryhmässä tehtävää työtä. Kaikilla tulee olla ymmärrys siitä, mitä arvioidaan. Arvioinnin tulee olla avointa, ja lisäksi tulee varmistaa, että arviointimenettelyt ja kriteerit ovat johdonmukaisia tiimin toiminnan ja arviointitavoitteiden kanssa. Harjoittelussa suoriutumisen arviointi ja siihen liittyvät palautekeskustelut ohjaajan ja tiimin kanssa tukevat osaamisen kartuttamista (Van Melle ym. 2019).

Opiskelijan tulee täyttää tiimiharjoittelussa monia tavoitteita. Tavoitteiden saavuttamisessa ja arvioinnissa tulee huomioida:

- opiskelijan omien oppimistavoitteiden saavuttaminen
- opintojakson tavoitteiden saavuttaminen
- osaamisen kehittyminen oman ammattialan osaamistavoitteiden näkökulmista.
- osaamisen kehittyminen kaikille monialaisessa tiimiharjoittelussa tavoiteltavan osaamisen näkökulmasta
- asiakkaaseen liittyvien tavoitteiden saavuttaminen.

Tässä julkaisussa esitetään **ammattien väliseen yhteistyöosaamiseen liittyvät keskeiset arvioinnin kohteet ja arviointikriteerit**, jotka ovat muodostuneet kirjallisuudesta ja tiimiharjoittelua suorittaneiden opiskelijoiden kuvausten kautta. Nämä keskeiset arvioinnin kohteet ammattien välisessä yhteistyössä (kotihoitossa) ovat:

- **geneerinen osaaminen**
- **ihmislähtöinen osaaminen**
- **konsultatiivinen osaaminen**
- **kumppanuusosaaminen.**

MONIALAISEN YHTEISTYÖOSAAMISEN ARVIOINTI

Arvioinnin tavoitteena on ohjata ja antaa palautetta opiskelijalle hänen oppimisensa ja osaamisensa kehittymisestä. Osaamisen arviointia voidaan toteuttaa sekä formatiivisena että summatiivisena arviointina. Formatiivinen arviointi on oppimisprosessin arviointia, jossa tehtävänä on tukea ja ohjata oppimista ja antaa siitä palautetta (Ouakrim-Soivio, N. & Rongas, A. 2021).

Tiimiharjoitteluun tulevat opiskelijat:

- ilmoittautuvat harjoitteluun vapaaehtoisesti
- on perehdytetty monialaiseen tiimiharjoitteluun ja sen toteutustapaan jo ennen harjoittelun alkua eli he tietävät, miten monialainen tiimiharjoittelu poikkeaa tavanomaisesta harjoittelusta ja mitä heiltä vaaditaan.
- ovat kerryttäneet jo jonkin verran oman tutkinnon osaamista ja asiantuntijuutta, jolloin heidän on mahdollista jakaa omaa asiantuntijuuttaan muille ja tunnistaa paremmin omia oppimistavoitteitaan.

Formatiivista arviointia voidaan hyödyntää harjoittelun aikana esimerkiksi sopimalla joitakin arviointikohtia (assessment points), jotka voidaan toteuttaa **itse- tai vertaisarviointina** tai **ohjaavan opettajan tai työelämän ohjaajan** toimesta. Se on toimiva arviointitapa silloin, kun opiskelija on itse motivoitunut oppimaan, hänellä on riittävästi taustatietoa aiheesta ja opetustilanne ohjaa opiskelijaa ajattelemaan omaa oppimistaan (Keely 2008).

Tiimiharjoittelussa käytetään formatiivista arviointia hyväksi koko harjoittelun ajan. Tavoitteiden saavuttamisen lisäksi arvioidaan sitä, miten opiskelija on toiminut harjoittelussa, minkälaisia toimintamalleja hän on käyttänyt, miten hän kykenee itsenäiseen työskentelyyn sekä minkälainen on hänen kykynsä kohdata ja ratkaista ongelmatilanteita, tehdä päätöksiä, esittää kysymyksiä ja soveltaa teoriaosaamistaan käytäntöön. (Ks. Marks-Maran & Thomas 2000, 127–129.)

Arvioinnin lisäksi opiskelijan tulee saada palautetta suoriutumisestaan, muuten arviointi jää pelkäksi itsereflektoinniksi eikä opiskelija välttämättä näe, missä hänen tulisi edelleen kehittyä.

Arvioinnin ja palautteen antamisen keinoja ovat:

- itsearviointi
- vertaisarviointi
- ohjaavan opettajan suorittama arviointi
- asiakkaan antama palaute
- työelämän edustajan antama palaute.

Palautetta voidaan antaa monin eri tavoin: keskustellen, lomakearviointina tai hyödyntämällä digitaalisia palautejärjestelmiä.

Ammattien välisen yhteistyöosaamisen osa-alueiden

arviointissa on mahdollista käyttää esimerkiksi

kolmiportaista arviointiasteikkoa (taulukko 1).

Asteikon rakentamisessa on hyödynnetty valmista

arviointiasteikkomallia (Tampereen korkeakouluyhteisö).

Arviointiasteikko on liitetty osaksi osaamiskehikkoa.

Taulukko 1. Ammattien välisen yhteistyöosaamisen arviointiasteikko

OSAAMISEN KOHTEET	Arviointiasteikko 1 Tilannekohtainen (jäljittelevä) ja suppea ammatillinen osaaminen (suoriutuu ohjatusti)	Arviointiasteikko 3 Jäsentynyt, arvioiva ja soveltava amatillinen osaaminen (tekee itsenäisesti)	Arviointiasteikko 5 Laaja-alainen, luova ja kehittävä amatillinen osaaminen (osaa kriittisesti ja innovatiivisella tavalla)
 Geneerinen osaaminen	<ul style="list-style-type: none">• jäljittelevä• suoriutuu ohjatusti	<ul style="list-style-type: none">• jäsentävä, arvioiva ja soveltava itsenäinen=tekeminen	<ul style="list-style-type: none">• laaja-alainen, luova, kriittinen ja kehittävä ote
 Ihmislähtöinen osaaminen	<ul style="list-style-type: none">• jäljittelevä• suoriutuu ohjatusti	<ul style="list-style-type: none">• jäsentävä, arvioiva ja soveltava itsenäinen=tekeminen	<ul style="list-style-type: none">• laaja-alainen, luova, kriittinen ja kehittävä ote
 Konsultatiivinen osaaminen	<ul style="list-style-type: none">• jäljittelevä• suoriutuu ohjatusti	<ul style="list-style-type: none">• jäsentävä, arvioiva ja soveltava itsenäinen=tekeminen	<ul style="list-style-type: none">• laaja-alainen, luova, kriittinen ja kehittävä ote
 Kumppanuusosaaminen	<ul style="list-style-type: none">• jäljittelevä• suoriutuu ohjatusti	<ul style="list-style-type: none">• jäsentävä, arvioiva ja soveltava itsenäinen=tekeminen	<ul style="list-style-type: none">• laaja-alainen, luova, kriittinen ja kehittävä ote

ARVIOINTIKEHIKKO

Arviointikehikossa on kuvattu **osaamisen kohteet, osaamiskriteerit** sekä **arviointiasteikko**. Tällä asteikolla arvioidaan ammattikorkeakoulutasolla saavutettavaa osaamista, joka sijoittuu kansalliseen tutkintojen viitekehykseen tasolle 6.

Osaaminen karttuu koko opintojen ajan, ja siksi opiskelijan lähtötaso tulee suhteuttaa arviointiasteikolle.

Arviointikehikkomallissa **geneeriseen, ihmislähtöiseen, kumppanuus-** ja

konsultatiiviseen osaamiseen liittyvät kriteerit ovat kaikki arvioitavassa muodossa. Osaamista arvioidaan asteikolla 1–5, jossa yksi (1) tarkoittaa suppeinta osaamista, kolme (3) hyvää/keskitasoista ja viisi (5) erinomaista osaamista. Tämän lisäksi

opiskelija voi arvioida kriteerin tärkeyttä itselleen kirjaamalla kehikkoon, onko kohta hänelle erittäin tärkeä (punainen), jonkin verran tärkeä (keltainen) tai ei niin tärkeä (vihreä). Tärkeys on suhteessa opiskelijan henkilökohtaiseen tavoitetasoon.

Taulukko 2. Ammattien välisen yhteistyöosaamisen arviointikehikko

Geneerinen osaaminen

Arviointiasteikko

1 = suppea osaaminen

3 = keskinkertainen osaaminen

5 = laaja-alainen osaaminen

Osaamiskohdan tärkeys itselle:

A = erittäin tärkeä,

B = jonkin verran tärkeä,

C = ei niin tärkeä.

OSAAMISTAVOITE	Arviointi			Tärkeys		
	1	3	5	A	B	C
Osaat arvioida omaa työskentelyäsi.						
Osaat raportoida työn tuloksista ja kehittämistarpeista omalle organisaatiollesi.						
Osaat tunnistaa uudenlaisia mahdollisuuksia oman työsi kehittämiseksi.						
Osaat tunnistaa uudenlaisia mahdollisuuksia työympäristön kehittämiseksi.						
Osaat tunnistaa työssäsi asioita, jotka liittyvät taloudelliseen kestävään kehitykseen						
Osaat tunnistaa työssäsi asioita, jotka liittyvät ekologisesti kestävään kehitykseen.						
Osaat tunnistaa työssäsi asioita, jotka liittyvät sosiaalisesti kestävään kehitykseen.						
Osaat tunnistaa uusia hoito- ja palvelumahdollisuuksia asiakkaalle.						
Pysyt innovoimaan uusia ratkaisuja sosiaali- ja terveyspalveluiden asiakkaille.						
Osaat hyödyntää monialaisia asiantuntijoita ideoidesi jalostamisessa.						

Ammattien välisen yhteistyöosaamisen arviointiasteikko

Ihmislähtöinen osaaminen

Arviointiasteikko

1 = suppea osaaminen

3 = keskinkertainen osaaminen

5 = laaja-alainen osaaminen

Osaamiskohdan tärkeys itselle:

A = erittäin tärkeä,

B = jonkin verran tärkeä,

C = ei niin tärkeä.

OSAAMISTAVOITE	Arviointi			Tärkeys		
	1	3	5	A	B	C
Osaat tunnistaa ihmisten hyvinvointiin, terveyteen ja palvelutarpeeseen liittyviä tarpeita.						
Osaat suhtautua asiakkaan tilanteeseen tutkivasti ja ihmislähtöisesti.						
Osaat hahmottaa ihmisen elämäntilannetta kokonaisuutena.						
Osaat kuunnella ja kuulla muita ihmisiä.						
Osaat toimia eettisesti ja sensitiivisesti muiden kanssa.						
Kykenet kunnioittamaan kaikista kulttuuritaustoista tulevia ihmisiä ja rakentamaan ja vaalimaan syrjimätöntä ilmapiiriä.						
Kykenet kulttuurisesti kunnioittamaan ja arvostamaan vuorovaikutukseen ja viestintään eri kulttuuritaustasta tulevien ihmisten kanssa.						
Kykenet arvioimaan eri taustoista tulevien ihmisten erilaiset tarpeet palveluiden järjestämisessä, saatavuudessa ja saavutettavuudessa.						
Osaat tunnistaa ihmisen voimavaroja ja vahvuuksia.						
Osaat kohdata ihmiset kunnioittavasti ja arvostavasti.						
Osaat raportoida asiakkaan tilanteesta selkeästi ja ymmärrettävästi.						
Osaat käyttää ohjauksessa voimavaroja ja ratkaisukeskeistä toimintatapaa.						
Osaat ohjata digitaalisten palvelujen käyttämiseen.						
Kykenet empaattiseen, dialogiseen ja reflektiiviseen vuorovaikutukseen.						
Osaat tunnistaa ihmisen elämäntilanteeseen vaikuttavat sosiaaliset ongelmat ja huomioida ne toiminnassa.						
Osaat tunnistaa ihmisen elämäntilanteeseen vaikuttavat fyysiset ja psyykkiset ongelmat ja huomioida ne toiminnassa.						
Pysyt innovoimaan uusia ratkaisuja sosiaali- ja terveyspalveluiden asiakkaille.						
Osaat tunnistaa uusia hoito- ja palvelumahdollisuuksia asiakkaalle.						

Ammattien välisen yhteistyöosaamisen arviointiasteikko

Konsultatiivinen osaaminen

Arviointiasteikko

1 = suppea osaaminen

3 = keskinkertainen osaaminen

5 = laaja-alainen osaaminen

Osaamiskohdan tärkeys itselle:

A = erittäin tärkeä,

B = jonkin verran tärkeä,

C = ei niin tärkeä.

OSAAMISTAVOITE	Arviointi			Tärkeys		
	1	3	5	A	B	C
Osaat kuvata oman ammattiroolin suhteessa muihin ammattiryhmiin.						
Tunnistat ne tilanteet, joissa oma osaamisesi ei riitä.						
Osaat kysyä muilta neuvoa, jos tarvitaan uusia näkökulmia tai ratkaisuehdotuksia johonkin ongelmaan.						
Osaat perustella ratkaisuja erilaisissa moniammatillisessa työryhmässä.						
Osaat vertailla ja kunnioittaa muiden ideoita ja ratkaisuvaihtoehtoja.						
Kykenet tuottamaan ratkaisuehdotuksia ihmisten tarpeisiin yhteistyössä muiden kanssa.						
Kykenet jakamaan osaamistasi ja ymmärrystäsi vastavuoroisesti muille.						
Suhtaudut tasavertaisesti eri alan ammattilaisiin.						
Kykenet rakentamaan luottamuksellista ilmapiiriä.						
Osaat hyödyntää erilaisia yhteistyöverkostoja ihmisen tilanteen ratkaisemiseksi.						
Osaat hyödyntää sosiaali- ja terveysalan palvelujärjestelmää ihmisen tilanteen ratkaisemiseksi.						
Osaat hyödyntää monialaisia asiantuntijoita ideoidesi jalostamisessa.						
Osaat etsiä tietoa eri palveluiden tuottajista.						

Ammattien välisen yhteistyöosaamisen arviointiasteikko

Kumppanuusosaaminen

Arviointiasteikko

1 = suppea osaaminen

3 = keskinkertainen osaaminen

5 = laaja-alainen osaaminen

Osaamiskohdan tärkeys itselle:

A = erittäin tärkeä,

B = jonkin verran tärkeä,

C = ei niin tärkeä.

OSAAMISTAVOITE	Arviointi			Tärkeys		
	1	3	5	A	B	C
Ymmärrät tiimityöskentelyn/kumppanuuden periaatteet ja -prosessit, jotka mahdollistavat tehokkaan ammattialojen välisen yhteistyön.						
Osaat toimia hyvänä ja luotettavana työparina tai työyhteisön jäsenenä.						
Kykenet edesauttamaan luottamuksellisuuden ja oikeudenmukaisuuden toteutumista kumppanuudessa.						
Kykenet edistämään omalla toiminnallasi ryhmän jäsenten välistä keskustelua ja vuorovaikutusta.						
Osallistut yhteiseen päätöksentekoon ja kunnioitat kaikkia ryhmän jäseniä.						
Osaat arvioida omaa työskentelyäsi ja raportoida työn tuloksista ja kehittämistarpeista omalle organisaatiollesi.						
Tuet ihmisten (asiakas, omainen, läheinen) osallisuutta.						
Osaat tunnistaa uudenlaisia mahdollisuuksia oman työsi kehittämiseksi.						
Osaat arvioida omaa työskentelyä.						
Osaat raportoida työn tuloksista ja kehittämistarpeista.						
Tunnistat uudenlaisia mahdollisuuksia kehittää edelleen kumppanuusosaamista.						
Osaat toimia kestävän työn periaatteiden mukaisesti.						
Osaat etsiä tietoa eri palveluiden tuottajista.						

ARVIOINTIKEHIKON KÄYTTÖ

Ennen monialaisen tiimiharjoittelun alkua tai ensimmäisen harjoitteluviikon alkupäivinä tehdään osaamisen lähtötason arviointi. Harjoittelun keskivaiheilla, viikoilla 3–4, pysähdytään pohtimaan, miten arvioinnin kohteisiin on

päästy. Harjoittelun viimeisellä viikolla arvioidaan, onko osaamisessa tapahtunut muutosta suhteessa lähtötasoon ja onko tavoiteltaviin osaamisiin päästy.

3. Arviointiprosessi ja arvioinnin keinot

Miten monialainen harjoittelu vaikuttaa asiakkaan arkeen ja verkostoihin.

Kuusi viikkoa asiakkaan rinnalla

Osaamisen lähtötaso
itsearviointi osaamiskehikkoa hyödyntäen

Osaamisen kehittymisen seuraaminen
väliarviointi ja vertaisarviointi

Osaamisen loppuarviointi
itsearviointi osaamiskehikkoa hyödyntäen

Opiskelija käyttää itsearviointia harjoitteluprosessin (kuvio 3) eri vaiheissa. Arviointi perustuu opiskelijan omaan näkemykseen ja kokemukseen osaamisestaan. Hän reflektoi omaa osaamistaan ja kehittymistarpeitaan suhteessa asetettuihin tavoitteisiin. Itsearvioinnin etuna on se, että sen avulla voidaan lisätä itsetuntemusta, vastuunkantamista ja itseohjautuvuutta, joita tarvitaan asiantuntijaksi kehittämisessä (Hyytinen ym. 2021).

Monialaisessa tiimiharjoittelussa opiskelija voi tehdä itsearvioinnin ennen harjoittelun alkamista Arviointikehikkoon (taulukko 2) ja käyttää samaa kehikkoa harjoittelun lopussa. Tällä tavoin voidaan havainnollistaa osaamisessa tapahtunutta muutosta. Arvioinnin tuloksista kannattaa käydä palautekeskustelu monialaisessa tiimin, ohjaavien opettajien tai työelämän edustajien kanssa.

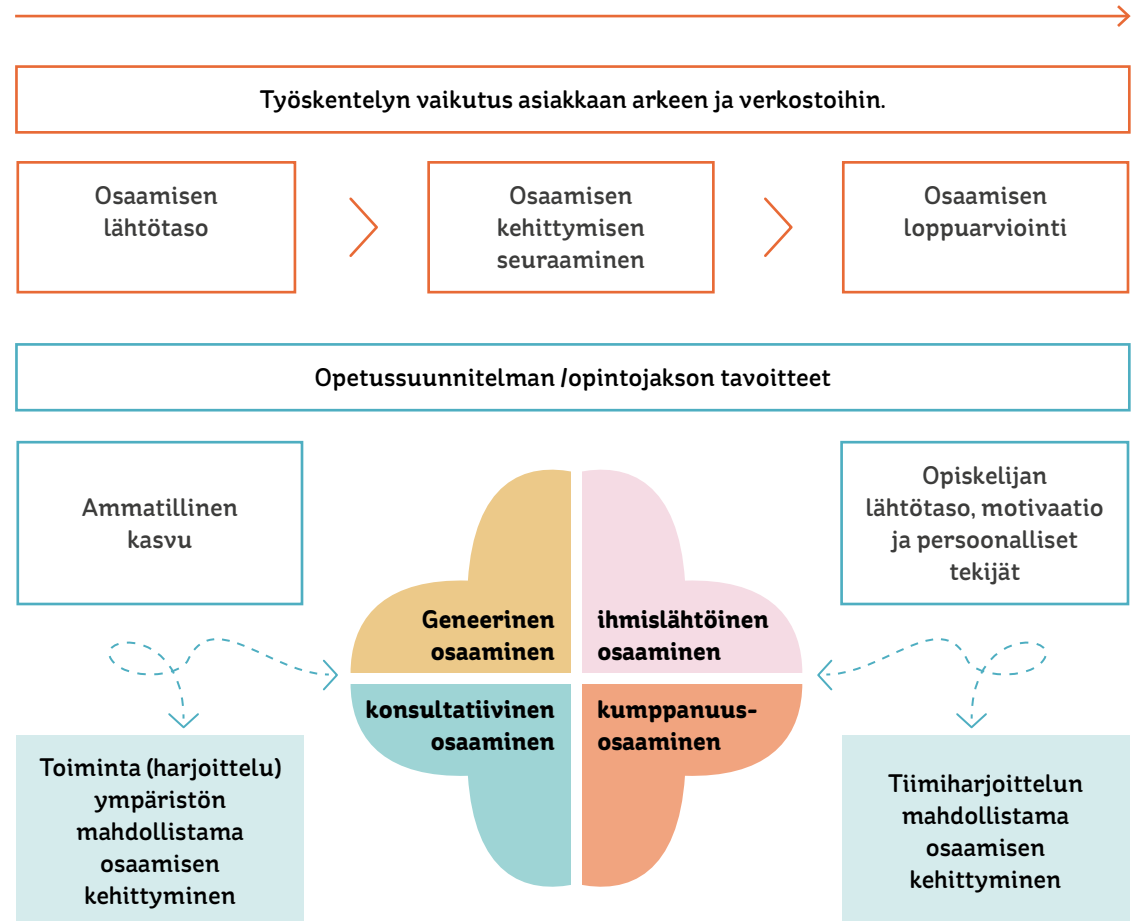
Osaamisen summatiivinen arviointi tehdään oppimisprosessin loppuksi. Se on yleensä määrällistä, kokoavaa ja luokittelevaa arviointia, ja sen tehtävänä on osoittaa, kuinka hyvin opiskelija on saavuttanut ennalta määritellyn osaamistason (Ouakrim-Soivio, N. & Rongas, A. 2021). Arviointikehikkoa voi käyttää myös tässä arvioinnissa, mutta silloin on hyvä muistaa, että arviointi antaa kuvaa vain valituista yhteistyöosaamisen alueista, ei kaikesta opiskelijan osaamisesta ja osaamisen karttumisesta harjoittelusta.

Opiskelijan tavoitteiden asettamisessa huomioitavat asiat harjoitteluprosessin (kuvio 4) eri vaiheissa ovat:

- opiskelijan opintojen vaihe
- opiskelijalle aiemmin kertynyt osaaminen ja kokemukset (informaalinen ja formaalinen)
- opiskelijan osaamisen lähtötaso
- opiskelijan persoonalliset tekijät, asenne ja kiinnostus uuden oppimista kohtaan
- tutkinnon tavoitteet
- opintojakson tavoitteet.

Kuvio 4. Monialaisen tiimiharjoittelun prosessi ja huomioitavat tavoitteet

Kuusi viikkoa asiakkaan rinnalla

AMMATTIEN VÄLINEN YHTEISTYÖOSAAMINEN VAHVISTUU YHDESSÄ TEKEMÄLLÄ

Perinteisen koulutuksen ohella osaamista hankitaan yhä enemmän työelämässä, kolmannella sektorilla ja yksityisen sektorin koulutusinstituutioissa (Opetushallitus 2019). Onnistunut ja sosiaalisesti kestävä tiimityö mahdollistuu toimimalla toisia arvostavalla tavalla ja tukemalla toisia ammatillisessa kehittämisessä. Yksilökohtainen osaaminen, johon liitetään asenne, orientaatio ja motivaatio työhön, näyttäytyä työn tekemisen tavoissa: valinnoissa, päätöksenteossa ja viestinnässä. Myös yksilön persoonallisuuden piirteet ja tapa reagoida asioihin, itsesäätelytaidot ja moninaisten tilanteiden edellyttämät tunteitaidot tulevat esille ja muiden arvioitavaksi tiimityössä.

Työelämäkontekstissa tehtävässä harjoittelussa opiskelija kerryttää kokemusta ja tietoa tilanteista selviytymiseksi. Mitä vaativimpiin tilanteisiin opiskelija hakeutuu, sitä helpompi hänen on selviytyä ja sopeutua jatkossa odottamattomiin tilanteisiin tai tilanteisiin, jotka ovat uhkana hänen hyvinvoinnilleen. Oikein ajoitetulla palautteella ja arvostavalla kohtaamisella voidaan vahvistaa opiskelijoiden resilienssikykyä. (Vlikahri ym. 2020.)

Monialaisen tiimiharjoittelun arvioinnin kompleksisuus on näyttäytynyt rikkautena ja haasteena tässä hankkeessa. Erityisesti se on tullut esille siinä, että opiskelijoiden lähtötaso ja odotukset oman osaamisensa

kehittämistarpeille ovat vaihdelleet. Perinteisesti harjoittelussa oppimistavoitteet on liitetty vahvasti oman tutkinnon konkreettisiin substanssitavoitteisiin, ei niinkään tavoitteisiin, jotka liittyvät yhdessä toimimiseen. Itsearviointityökalun käyttö arvioinnin apuna on auttanut opiskelijaa näkemään valittuihin osaamisalueisiin liittyvien alueiden sisältölaajuudet ja niiden tärkeyden sekä helpottanut opiskelijaa lopullisen arvioinnin tekemisessä.

Tiimiharjoittelun ohjaus eri tutkinnoista tulevien opettajien yhteistyönä on haastanut myös opettajat näkemään asioita uudella tavalla. Tulevaisuudessa koulutusjärjestelmän yksi rooli voisi olla toimiminen oppimista mahdollistavana alustana, joka tuo yhteen eri toimijoita ja luo tarvittavat puitteet oppimisen ja osaamisen yhteiskehittämiseksi. Monialaisena ja lähellä asiakasrajapintaa toimivana ammattikorkeakoulu on oiva paikka tällaiselle toiminnalle. Sen lisäksi, että tietoa sovelletaan käytäntöön, jaetaan myös osaamista ja hyviä käytänteitä, ei pelkästään oppimisyhteisössä, vaan myös laajemmin työelämän ja kumppaneiden kanssa.

Hankkeessa on kehitetty työelämän kanssa uudenlaista kumppanuusmallia opintojen työelämälähtöisyyden vahvistamiseksi. Hankkeen tulokset osoittavat kiistatta, että tämän tyyppinen tiimiharjoittelu kehittää opiskelijoiden ammattien välistä yhteistyöosaamista. Hanke on mahdollistanut kaikkien osapuolten oman osaamisen tarkastelun ja kehittymisen äärelle pysähtymisen. Se on syntynyt yhteistyössä monialaisesti eri tutkintojen opiskelijoiden, opettajien ja työelämän toimijoiden kanssa ja toiminnasta on hyötynyt erityisesti se henkilö, jonka auttamiseksi monialaista tiimiharjoittelua on aikoinaan lähdetty kehittämään.

LÄHTEET

Backman, A., Cederberg, A., Laanterä, S., Leinonen, R. & Lintula L. 2021. [Kehittymisen unelma. Osaamisen arviointikarttaa kehitettiin yhdessä Sote-alan ammattilaisten kanssa -blogi.](#) Savonia-ammattikorkeakoulu.

Coyne, I., Holmström, I. & Söderbäck, M. 2018. Centeredness in Healthcare: A Concept Synthesis of Family-centered Care, Person-centered Care and Child-centered Care. *Journal of Pediatric Nursing* 42 (2018), 45–56.

Dinnebeil, L., Pretti-Frontczak, K. & McInerney, W. 2009. A Consultative Itinerant Approach to Service Delivery: Considerations for the Early Childhood Community. *American Speech-Language-Hearing Association*.

Elomaa-Krapu, M., Ahlstrand, A. & Vehkaperä, U. 2021. [HyMy-kylässä opitaan tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta yhdessä.](#) AMK-lehti.

Euroopan komissio. 2012a. [Entrepreneurship education at school in Europe: National strategies, curricula and learning outcomes.](#)

Euroopan komissio 2012c. Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle. [Koulutuksen uudelleenajattelu: sosioekonomisten vaikutusten parantaminen investoimalla taitoihin.](#)

Euroopan komissio 2013. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. [Entrepreneurship 2020 action plan. Reigniting the entrepreneurial spirit in Europe.](#)

Goggin, D., Sheridan, I., Lárusdóttir, F. & Guðmundsdóttir, G. (2019). Towards the Identification and assessment of Transversal skills. Conference Paper. DOI: 10.21125/inted.2019.0686

Halonen, L., Grenkula, M. & Wenström, S. 2020. [Miten ohjaan tulevaisuuden työelämään? Työkaluja opiskelijan osaamisidentiteetin rakentumisen e tueksi.](#) ePooki. Oulun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyön julkaisut.

Heckman, J. & Kautz, T. 2012. Hard evidence on soft skills. *Labour Economics* 2012 (19), 451–464.

Heikkinen, A. (toim.) 2017. Arki, arvot ja etiikka. [Sosiaalialan ammattihenkilön eettiset ohjeet.](#) e-julkaisu, Talentia.

Heitto, M. & Kekäläinen, K. 2022. [Hyvissä handuissa! Käsikirja monialaiseen tiimiharjoitteluun sosiaali- ja terveysalalla.](#) Metropolia Ammattikorkeakoulun julkaisuja. OIVA-sarja 46. Helsinki: Metropolia Ammattikorkeakoulu.

Hyytinen, H., Kleemola, K. & Toom, A. 2021. Geneeriset taidot ja niiden arviointi korkeakoulutuksessa. Teoksessa Ursin, J., Hyytinen, H. & Silvennoinen, K. (toim.). *Korkeakouluopiskelijoiden geneeristen taitojen arviointi – Kappas!-hankkeen tuloksia.* Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2021: 6, 14–16.

Hägg, T., Rantio, M., Suikki, P., Vuori, A. & Ivanoff-Lahtela, P. 2007. *Hoitotyö kotona*, 17. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Iivari, S., Piha, K. & Tuominen, T. 2019. Juppi, hippi vai punkkari. Mitä tapahtuu huomenna konsultille? Helsinki: WSOY & Ellun Kanat.

Ikonen, Eija-Riitta 2015. *Kehittyvä kotihoito.* Helsinki: Edita.

Jalava, U. & Virtanen, P. 2000. *Innovatiiviseen projektijohtamiseen.* Helsinki: Tammi.

Kangasniemi, M. ym. 2018. Optimoitu sote-ammattilaisten koulutus- ja osaamisuudistus. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 39/2018. Helsinki: Valtioneuvoston kanslia.

Keely, P. 2008. Science Formative Assessment: 75 Practical Strategies for Linking Assessment, Instruction, and Learning. Thousand Oaks, CA: Corwin Press.

Kuntatyönantajat 2019. Digitalisaation ja uusien toimintatapojen hyödyntäminen vanhusten kotihoidossa – yhteenveto. <https://www.kt.fi/tyon-murros>

Leinonen, R. & Lintula, L. 2021. [Sote-ammattilaisten arvioita sosiaali- ja terveyspalveluiden ja työn kehittämisosaamisen geneerisistä osaamiskuvauksista. Blogikirjoitus. Savonia-ammattikorkeakoulu.](#)

Louhimo, J. 2019: Onnistunut konsultaatio – potilaan parhaaksi! Lääketieteellinen Aikakauskirja Duodecim 135 (5), 486–488.

Loura, D., Arriscado, A., Kerkstra, A., Nascimento, C., Félix, I., Guerreiro, M. & Balxinho, C. 2021. [Interprofessional Competency Frameworks in Health to Inform Curricula Development: Integrative Review, 64. NTQR, vol 6. Qualitative Research, Practices and Challenges.](#)

Marks-Maran, D. & Thomas, G. 2000. Assessment and Evaluation in Problem-based Nursing. Teoksessa S. Glen and K. Wilkie (toim.). Problem-based Learning in Nursing: A New Model for a New Context, 127–129. Palgrave, London.

Marttila-Tornio, K. 2020. [Tavoite ja palaute ohjatussa harjoittelussa. Oulun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyön julkaisut. ePooki 93/2020.](#)

Mönkkönen, K. & Kekoni, T. 2020. [Monitoimijaisuus työntekijän voimavarana ja haasteena.](#) Teoksessa A. Hujala & H. Taskinen (toim.). Uudistuva sosiaali- ja terveysala. Tampere: Tampere University Press, 215–240.

Opetushallitus 2021. [Osaamisen arviointi ammatillisessa koulutuksessa.](#)

Opetushallitus 2019. Osaaminen 2035. Osaamisen ennakointifoorumin ensimmäisiä tuloksia. Raportit ja selvitykset 2019: 3.

Ouakrim-Soivio, N. & Rongas, A. 2021. [Opetushallituksen arviointisanasto opettajille.](#) Helsinki: Opetushallitus. e

Pakarinen, S., Rautiola, T. & Sitovirta, J. 2021. [Monialaisen yhteistyön mahdollisuuksia rakentamassa – oppeja HyMy-kylästä, osa 2. Metropolia Ammattikorkeakoulu. Hiiltä ja timanttia -blogi.](#)

Pirilä, K. & Valtonen, A. 2021. [Konsultatiivinen toiminta monialaisen työskentelyn tukena. Kohti uudenlaista osaamista sosiaali- ja terveysalalla. Metropolia Ammattikorkeakoulu. Rehablogi.](#)

Pitkänen, E., Lempinen, P. & Vainio, E. 2019. [Innovaatioita ja osaamista työelämään. Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminta ammattikorkeakouluissa. Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry.](#)

Puutio, R., & Kykyri, V.-L. 2015. Johdanto konsultointiin ja konsultatiiviseen työotteeseen. Teoksessa R. Puutio & V.-L. Kykyri (toim.). Konsultointi keskusteluna: vuorovaikutuksen vivahteita ja tilanne herkkää tasapainoilua, 16–29. Oulu: Metanoia Instituutti.

Raatikainen, E. & Rantala-Nenonen, K. 2021. Transversaaliset taidot ammatillisen kasvun jäsentäjänä. Teoksessa Jakonen, M., Houni, P., Mutanen, A., Halonen, I. & Aali, P. Työn järjestyksiä. VFI julkaisuja 11. Jyväskylän yliopisto. URN: URN:ISBN:978-951-39-8939-2

Raatikainen, E. & Rantala-Nenonen, K. 2021. [Interprofessional Approach for Transversal Skills in Higher Education.](#)

Roush, M. & Stevenson Smith, G. 1997. Consultative Teaching. *International Examples Issues in Accounting and Education* 12(1), 199–213.

Sangaleti, C., Schweitzer, M., Peduzzi, M., Zoboli, E. & Soares, C. 2017. Experiences and shared meaning of teamwork and interprofessional collaboration among health care professionals in primary health care settings: a systematic review. *Joanna Briggs Institute. JBI. Database of Systematic Reviews and Implementation reports*, 2723.

Tampereen korkeakouluyhteisö. [Osaamisen arviointi ja tentit. Opintojen arviointi.](#)

Tokola, P. & Hyyppä, H. 2004. *Konsultaatiotyön perusteita*. Metanoia instituutti.

Van Melle, E., Frank, J., Holmboe, E., Dagnone, D., Stockley, D. & Sherbino, J. 2019. A Core Components Framework for Evaluating Implementation of Competency-Based Medical Education Programs. *Academic Medicine* 94 (7), 1002–1009.

WHO 2010. [Framework for Action on Interprofessional Education & Collaborative Practice.](#) World Health Organization, Department of Human Resources for Health, CH-1211 Geneva 27, Switzerland.

WHO 2016. Framework on integrated, people-centred health services. Report by the Secretariat A69/39.

Wigle, J., Akseer, N., Carbone, S., Barac, R., Barwick, M. & Zlotkin, S. 2018. Developing a tool to measure the reciprocal benefits that accrue to health professionals involved in global health. *BMJ Global Health* (3), 1– 10.

Ylikahri, K., Kokkala, C., Leppänen, A. & Rekola, L. 2020. Peruskiven muurauksesta murtumattomaksi. Terveysalan opiskelijan resilienssin kehittyminen. Teoksessa M. Elomaa-Krapu, A. Vuorijärvi & R. Wallin (toim.). *Hyvinvointi ja terveys poikkeusoloissa. TAITO-sarja 69*. Helsinki: Metropolia Ammattikorkeakoulu. Asiakaslähtöiset hyvinvointi- ja terveystalut -innovaatiokeskittymä, 128–138.

